

СВОБОДА СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY



РІК LI Ч. 56. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 24-го березня 1943. No. 56. Jersey City, N. J., Wednesday, March 24, 1943. VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода“: ВВґґґґ 4-0237. — Тел. У. П. Союзу: ВВґґґґ 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ІНТЕРВЕНУЄ В СПРАВІ МАЙНЕРСЬКИХ ДОМАГАНЬ

НЬО ЙОРК. — Як майнерська юнія так і власники копальні м'якого вугля в Аппалачійській окрузі, що не могли дійти до порозуміння в справі домагань юнії щодо підвищення майнерських заробітків, дістали телеграми від президента Рузвелта, в яких він визнає їх продовжати далі переговори і поза днем 1. квітня з тим, що не має бути ніякої перерви в продукції вугля. Якщо прийде до згоди, то вона буде відноситись до платень від 1. квітня. Якщо до згоди не прийде, то справу вирішить Нешенел Вор Лейбор Борд, що возьме під відповідальність розвагу робітничих домагань. Та, підкреслив президент, страйки у воєнні часи є недоцільні. Представники майнерської юнії є тої думки, що през. Рузвелт далі стоїть при „Литл Стіл“ формулі, проти якої виступив Джан Луїс, президент Юнайтед Майн Воркерс.

ЗІБРАЛИ \$2,000 НА А. Ч. ХРЕСТ

НЬО ЙОРК. — Американський Червоний Хрест дістав майже дві тисячі доларів з українського концерту, відбутого минулої неділі під голим небом в Мінатері Парк в Ньюарку, заходами Українського Жіночого Продукційного Відділу А. Ч. Хреста, що є відділом Філії А. Ч. Хреста в Ньюарку. В програмі входили спів хор „Божі“ під проводом диригента п. Теодозія Каськова, та солов'ї виступи баритона п. Петра Ординського і сопраністки п-ни Люби Ковальської, при аккомпанюванні п-ни Марії Савицька-Шумейко. Проводив програмю ред. Степан Шумейко, а промовляв адв. Іван Романюк. Виконавці програми оплескували ентузіастично численна публіка. По боках сцени були вивішені прапори Об'єднаних Держав, а по середині сцени стояв жовто-блакитний український прапор, який подарував для Ред Крос Фонд Співзгаданій Український Продукційний Відділ, якого президентом є п-ні Анна Наконі, скарбничкою п-ні В. Кузьма, а секретаркою п-ні П. Ковалюк.

ЗА ВДЕРЖАННЯ „ЛИТЛ СТИЛ“ УГОДИ

ВАШІНґТОН. — Рада Воєнної Праці спротивилась 8-годосями проти 4 проханням Американської Федерації Праці, щоби відкинути „Литл Стіл“ умову щодо підвишок заробітничих платень. Ось та умова („формула“) дозволяє підвишку до 15% на покриття життєвих коштів, що підійшли вгору в часі від 1. січня 1941 до 1. травня 1941. Голова Ради, Вільям Дейвіс, завив газетарам, що Рада буде держатись такої політики, щоби „охоронити американських робітників і всіх горожан перед обезціненням долларом“.

ХАРЧЕВА КРИЗА В НЬО ЙОРКУ

НЬО ЙОРК. — Відбудеться „приватна“ конференція федеральних і муніципальних відпоручників в справі заради харчової кризи міста.

ОЧИЩУЮТЬ НОВУ ГВІНЕЮ ВІД ЯПОНЦІВ

АЛІАНТСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Аліантські війська знову посунулись вперед в Новій Гвінеї, занявши широкі простір над рікою Мамбар, де вбито біля сто японців, а других сто полонено. Разом в цілій операції, як подає комунікат, вбито до 700 японців.

ЗГОДА ЩОДО ПОВОЄННИХ ПЛАНІВ

ВАШІНґТОН. — Промова британського прем'єра Чорчила та висноження британського міністра закордонних справ Ідена, як заявив секретаря стейту Гола, що каже, що є з ними в згоді, висяє цілковито справу повоєнного планування. Не треба в тій справі приходити до скорих заключень, а треба розбирати основні проблеми, а решту залишити, аж буде переможена Німеччина. Теж висяєно, що те, що написав лондонський „Таймс“ про те, що Англія і Росія мають порядкувати Європою, не відповідає політиці Британії.

АМЕРИКА ПОВИННА БУТИ У ПРОВІДІ СПРАВЕДЛИВОГО МИРА

ШКАГО. — Мадам Чянґ Кай-шек, промовляючи до 20,000 людей в Шікаго Стадіон, заявила за те, щоби всіми силами допирати Чотири Свободи і набрати духа американських піонірів і їхньої віри в людину та в такому наставленню їти заводити в світі „справедливий і трітій мир“. Ось це відносилось до американців в тому розумінню, щоби не стояли збоку та не відчужувались, як це зробив давно Китай, вибудувавши „китайський мур“. Ті провідники, казала пані Чянґ-Кай-шек, що той мур збудували, щоби таким способом часом звільнити себе від розв'язки важких проблем, перейшли в китайську історію з неславою. І такими, казала вона, представляють їх дітям у китайських школах. Далі вона підкреслила велику вагу тих принципів, що є в Атлантийській Чартері. Коби тільки, казала вона, вони здійснились.

МАТИМУТЬСЯ НА ОСТОРОЗІ ЩОДО ПОВОЄННИХ ПРОЄКТІВ

ВАШІНґТОН. — Промова Чорчила про повоєнні справи, як і висноження Ідена та Гола, зробили велике враження на тих чотирьох сенаторів, що хотіли мати в сенаті дебату над планами повоєнного замирення. Переважає думка, щоби слухати президента Рузвелта і не зматати до вироблення якогось точно означеного плану. В сенатській комісії для заграничних справ є шість проектів у справі повоєнного планування.

TELEGRAMS SENT BY U.N.A. SUPREME ASSEMBLY TO PRESIDENT ROOSEVELT AND SECRETARY HULL

Washington, D. C.
Dear Mr. President:
To: The President of the United States

The Supreme Assembly of the Ukrainian National Association—a fraternal order founded in 1894—having convened during the past week in annual meeting at the association's home office in Jersey City, N. J., and having heard the reports of its officers, takes pleasure in informing you that the entire nation-wide membership of the association are exerting their utmost to advance our country's war effort, in the firm belief that under your inspired leadership the cause and arms of our Nation and Allies will prove victorious over the Axis powers, and thereby put an end to that brutal philosophy of abysmal hate, racial discrimination, religious persecution, economic and social exploitation, and human enslavement and oppression,—the cause of wars and the bane of civilization.

All of us, Americans of Ukrainian extraction, members of the Ukrainian National Association, are imbued with the ardent hope that when final victory is ours and the Four Freedoms as well as the Atlantic Charter principles become the basis for post-war settlement, the national plight of the over-forty million Ukrainian people in their native land Ukraine, their centuries-old struggle for freedom, and especially their present valiant fight against the Nazi invaders, will not be overlooked, but that they will be given an equal opportunity with other oppressed nations to become masters of their own soil and rulers of their own state, founded upon the democratic principles which are so traditional to the Ukrainians.

Signed,
NICHOLAS MURASZKO,
Supreme President of Ukrainian National Association
DMYTRO HALYCHYN,
Supreme Secretary of Ukrainian National Association

To: The Honorable Cordell Hull
Secretary of State
Washington, D. C.

Sir:

Relying upon the principles of the Atlantic Charter, that no territorial changes be made that do not accord with the freely expressed wishes of the people concerned, that the right of all peoples to choose the form of government under which they live be respected, and that the sovereign rights and self-government be restored to those who have been forcibly deprived of them; and

Taking cognizance of the fact that at present there exists a serious divergence of views between the Soviet Government and the Polish Government-in-exile concerning the post-war settlement of Western Ukrainian territories—before the war under Poland, after the Polish collapse under Soviet rule, and now under Nazi occupation; We Americans of Ukrainian descent, members of the Supreme Assembly of the Ukrainian National Association—a fraternal benefit order founded in 1894 and composed of 400 lodges throughout the country—convened in annual meeting at the association's headquarters in Jersey City, N. J., do hereby petition you, Sir, to recommend that, for the purpose of alleviating the tension in eastern Europe and promoting world-wide peace and security, especially at the peace conferences, an earnest effort be made at the close of this war and the victory of the United Nations over the Axis powers, to apply the above-cited principles of the Atlantic Charter to the Western Ukrainian situation, by means of holding a plebiscite in Western Ukraine, for the purpose of determining the freely-expressed wishes of the 7,500,000 Ukrainian population therein on the question whether they would prefer Soviet or Polish rule, or whether they would prefer to reassert their freedom-loving traditions and by invoking the Act of the Union of Ukraine of January 22, 1919, proceed as then, 24 years ago, to unite themselves with their fellow kinsmen of Eastern Ukraine and establish, within Ukrainian ethnographic boundaries and embodying the entire 40 million Ukrainian people, a free and independent sovereign Ukrainian national state, founded on the traditionally Ukrainian democratic principles, and living in peace, security, and close economic collaboration with the neighboring states.

Our petition, Sir, is inspired by the realization that only in these United States of America is it possible to speak openly, freely and truthfully about such matters as the plight, as well as the national cause, of the long oppressed and suffering Ukrainian people in their native and wartorn land Ukraine, who today have made a common cause with their former occupants and together with them are conducting a valiant fight against the Nazis and their satellites, the common enemies of us all.

Likewise our petition is inspired by an ardent hope, that at the close of this war and the victory of our arms and cause, the Ukrainians in their native land may enjoy the freedom, peace, security and opportunities that we, their American kinsmen, are so fortunate in having here in our country.

Signed,
NICHOLAS MURASZKO,
Supreme President of Ukrainian National Association
DMYTRO HALYCHYN,
Supreme Secretary of Ukrainian National Association

У ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ:

ТЕЛЕГРАМИ, ВИСЛАНІ ГОЛОВНИМ УРЯДОМ У. Н. СОЮЗУ, ДО ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА І СЕКРЕТАРЯ ГОЛА.

Президент Злучених Держав. I

ПАНЕ ПРЕЗИДЕНТЕ!

Головний уряд Українського Народного Союзу, запомогової організації, основаної в 1894 році, зітшовшись минулого тижня на річні наради в осідку організації в Джерзі Сіті, Нью Джерсі, та вислухавши звітів головних урядників, має честь поділитись з Вами радісною вісткою, що все членство організації, розкинене по цілому краю, докладає усіх своїх зусиль, щоби збільшити воєнні злагання краю у тій твердій вірі, що під Вашим повним заналу про водом наша справа як і наша зброя та зброя наших Союзників вийдуть переможцями над силами Осі, та що тим самим буде положений кінець варварській філософії бездошної ненависти, расової дискримінації, релігійного переслідування, економічної й соціальної експлуатації та людського поневолення і гноблення, що є причинами вибуху воєн і заглади цивілізації.

Всі ми, члени Українського Народного Союзу, що є американцями українського роду, є переняті сильною надією, що як тільки остаточно переможемо, а Чотири Свободи і Атлантийський Чартер стануть основами для розв'язки повоєнних проблем, то національні змагання понад сорок мільонів українських людей в їх рідній Україні, їхня вікова боротьба за свободу, а зокрема їхня темерішня боротьба з нацистськими наїздниками, не будуть перерочені, та що українському народови буде дана нагода нариві з іншими поневоленими народами стати господарем на своїй землі та правити своєю власною державою, основаною на демократичних принципах, питомих українцям.

Микола Мурашко, гол. предсідник У. Н. С. Дмитро Галичін, гол. секретар У. Н. С.

Достойний Кордел Гол II
Секретар стейту
Вашінґтон, Д. К.

ПАНЕ!

Опираючись на принципи Атлантийського Чартеру, що не повинні бути допущені такі територіяльні зміни, що не є згідні з свобідно виявленою волею населення тих територій; що повинно бути пошановане право кожного народу мати таку форму правління, яку собі вибере; що повинні бути повернуті суверенні права та самоуправа тим, котрих цього насильно поз-

(Докінчення на 3-тій стор.)

БРИТІЙЦІ ДОБИЛИСЯ ДО ЛІНІЇ МАРЕТУ

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНОЇ АФРИЦІ. — Повзові й піхотинські відділи восьмої британської армії добилися вже до лінії Марету. Вони почали офензиву на позиції Марету на 6 миль довгому фронті між морем і містом Маретом.

З Берліна доносять про ще одну офензиву британських військ, а саме далі на південний захід від Марету, на Кзар Гілане; берлінське донесення каже, що німці всцвіають удержувати там позиції тільки частинно.

На півночі американські війська йшли далі нездержано наперед. Зо здобутого недавно Ель Гаттару вони пішли на схід і заняли Бу Гамран, а перейшовши стацію Сенед, наблизилися до Макнасі на стільки, що вже бачать це місто голими очима. В цей спосіб вони йдуть з Гафси трома дорогами до берега моря, стискаючи війська Ромеля на щораз меншій поверхні.

ГІТЛЕР КАЖЕ РОМЕЛОВИ БИТИСЯ ДО ОСТАННЬОГО ВОЯКА.

МАДРИД. — З Віші приходять вісти, що Гітлер післав генералові Ромелеви, командантові німецьких і італійських військ у Тунісі, приказав битися до останку, не думаючи за відворот, з такою самою відвагою, з якою билися німецькі вояки під Сталінградом, що полягли згідно попали в полон, до останнього.

АЛІАНТСЬКІ РЕЙДИ НА ІТАЛІЮ.

КАІРО. — Американські літаки бомбардували в суботу вночі італійський порт Неаполь і поцілили залізничні варштати й портові причали та запалили один корабель. У неділю вночі вони вернулись на другий рейд.

Бритійські літаки бомбардували в суботу вночі південну Італію і остров Сицилію. Скинено бомби на поїзди, залізничні стації й кораблі.

ІТАЛІЙЦІ БАЖАЮТЬ ІНВАЗІЇ.

ЛОНДОН. — Бритійці, повернені недавно з Італії до рідного краю, подають, що багато італійців тайно бажає собі аліантської інвазії Італії. Все італійське населення відноситься до німців з часто незакритою ненавистю. Декотрі італійці вже мають готові аліантські прапори для вивішення їх на випадок наїзду.

Не дивлячись на строгі постанови про пайкування, чорна біржа в Італії веде свою акцію відкрито, продаючи фунт чаю за 56 доларів, фунт кави за 24 долари, а одно яйце по 30 центів.

ІНВАЗІЙНІ МАНЕВРИ В БРИТАНІЇ.

ЛОНДОН. — У Британії відбулися недавно кольосальні маневри військ з усієї британської імперії, котрі мали на цілі використати всі останні досвіди, добути на війні, та приготувати війська до інвазійних завдань.

ДАНИЯ ВІДБУВАЄ ВИБОРИ.

СТОКГОЛЬМ. — Данський уряд під окупацією зарядив на вівторок вибори до данського парламенту. Мають вибрати всю нижчу палату парламенту на чотири роки та половину вищої палати на 8 літ. Виборів не попереджує виборча агітація, бо німці заборонили відбувати збори. Кандидатів виставили 5 данських партій, при чому вони порозумілися зо собою на засаду, що найважлишою справою при цих виборах є відбутти вибори, аби цим доказати життєвість демократичних засад. На основі згоди між партіями виборці мали би голосувати за одну з п'яти партій, без дальшого припорування.

АМЕРИКАНЦІ ЗНОВУ БОМБАРДУЮТЬ ВІЛЬГЕЛЬМСГАФЕН.

ЛОНДОН. — Американські бомбовики налетіли в понеділок уже третім рейдом на важний німецький порт Вільгельмсгафен. Атака була сконцентрована на базу підводних човнів. Три літаки не вернулись з рейду; про них було донесення, що вони впали в море п'ять миль від берега й потонули.

ЛОНДОНСЬКИЙ „ТАЙМС“ РОЗРАБЛЯЄ СВОЮ ІДЕЮ АНГЛЮ-СОВЕТСЬКОГО БЛОКУ.

ЛОНДОН. — Лондонський часопис „Таймс“ подав другу статтю про потребу британсько-советського зближення на повоєнний час. „Таймс“ каже, що советський союз це одинока держава в Європі на схід від Німеччини, яка може держати Німеччину в карбах.

ЧЕРВОНА АРМІЯ РОБИТЬ ДАЛІ ПОСТУПИ НА ДОРОЗІ ДО СМОЛЕНСЬКА.

ЛОНДОН. — Червона армія захопила далі 40 замешканих місцевостей на дорозі до Смоленська й подає вістку про важке положення своїх військ коло Курська, куди німці стягнули великі сили з Донецького басену.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
 FOUNDED 1893
 Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письмовий текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед виходом числа, в котрім оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Вияв Розуміння Великого Часу

Хочемо сказати кілька слів про подію, яка відіграє поважну роль не тільки в організаційному житті Українського Народного Союзу, але навіть у загальному нашому народному житті. Бувають нею річні наради головного уряду У. Н. Союзу. Ось такі, що відбулися минулого тижня. А що такі наради є важною подією, то це не є ніяким дивом, коли мати-мемо на увазі, що отсе маємо до діла з такою народньою українською установою в Америці, що доходить уже до 50 років існування і має понад 40 тисяч членів, а за який місяць матиме майна вартості повних сім мільйонів доларів.

Як усе життя в Америці відчуло війну, так і відчув її теж і У. Н. Союз. І він має повно труднощів, як їх мають усі інші подібні інституції в цій Америці. Теж і йому тяжко предиявувати нових членів, як їх тяжко діставати асекураційним компаніям чи запомоговим товариствам. А дотого ще треба було, йому боротись з ріжними наклепами та намаганнями ріжних елементів зашкодити доброму імені організації, надіючись, що воєнні обставини до завдання такої шкоди саме добре надаються.

Отже, коли брати те все під увагу, то треба радити, коли перекоуємо, що навіть і в такому тяжкому році наш У. Н. Союз зріс на яку тисячку членів. А що стверджено, що по відділах є спокій і порядок, а головна увага членства звернена на те, щоби показати себе і свою організацію передовими у виконуванні наших воєнних обов'язків супроти нашого краю, то це треба вважати найкращою і найбільш переконливою маніфестацією членства У. Н. Союзу щодо цього, як вони розуміють любов і привязання до американської землі. Ось і тому представники цього членства, себто головні урядники, що були на річних нарадах, як і ті речі підносили, то заявили за те, щоби про ті добрі вісті донести нашому президенту, Франкліну Д. Рузвельту, бо це не тільки виходить з самих сподів народних мас і відбивають їх правдивий настрої. Заразом рішено закупити воєнних бондів ще на чверть мільона доларів, а далі призначено нову шедру жертву на Американський Червоний Хрест, як і на Канадський, а крім того обдарено ще ріжні українські гуманітарні та культурні інституції, як теж призначено поважну суму і на стипендії для молоді. Колиж до цього додамо ще й те, що є у пляні дальша культурна праця заходами У. Н. Союзу, звязана, між іншим, і з обороною права українського народу в Європі на вільне життя, то побачимо, що в своїх скромних рамках У. Н. Союз і тим разом, з нагоди річних нарад головного уряду, пішов своїм традиційним шляхом дбати за забезпечення своїх членів під фінансовим оглядом, а разом теж мати на увазі і заспокоювання культурних потреб того членства як теж цілого нашого громадянства в Америці, оскільки це є в його силах.

Ось так, як бувало, так і тепер, старається він чесно й сумлінно сповняти свої обов'язки супроти членства і американської землі, не забуваючи і за терпіння того українського народу в Європі, з якого походимо.

Грізба Злочинности Серед Молоді

Дж. Едгар Гувер, директор федерального Бюро Інвестиції, подав до публичного відома факти про „застрашувачий“, як він каже, зріст злочинности серед дівчат і жінок. Подає він, що в 1941 році арештовано було дівчат понад 21 року життя 9,675, а в 1942 році аж 15,068, себто майже 58 процентів більше. У тій самій групі арешти за проступки зросли майже 65 процентів, за інші сексуальні проступки 105 процентів, за волокитство 124 проценти, за порушення спокою 70 процентів, а за п'янство 40 процентів.

Інший статистичний обрахунок бере під увагу число арештів серед осіб до 18 року життя. Тут, як каже Гувер, помічено зріст арештів вперше від заведення розсліду кримінальних рекордів у 1932 році. 112,486 осіб, котрих арештовано й з котрих знято відтиски пальців в 1942 році, становили 19 процентів усіх арештів, тоді як арешти таких молодих осіб у 1941 році становили тільки 17 процентів усіх арештів.

Менше замітне явище добуває Гувер у тому, що загальне число арештів хлопців до 21 року життя в 1942 році було нижче, ніж воно було в 1941 році, але рівнобіжно з тим у деяких поодиноких злочинах слідно зріст арештів. Наприклад слідно такий зріст арештів хлопців понижче 21 року життя за напад, за насилування, за порушення публичного спокою й за п'янство. Гувер добуває теж певні противні тенденції, себто до поменшення злочинства. Можна це бачити передовсім у групі злочинної вбивства, в котрій число арештів хлопців до 21 року життя зменшилося, хоча воно збільшилося дуже почасти серед дівчат. Так само зменшилося число арештів хлопців за крадіж на 11^ю про-

центів; зате число арештів дівчат за такі злочини зросло на 27 процентів.

Назагал Гувер бачить зріст числа злочинців, звернених проти особи, а зменшення злочинів, звернених проти власності, як крадеж, вломів.

З таких фактів Гувер робить висновок, що серед дівчат можна доглянути „застрашувачий“ зріст злочинности. Тому він і радить громадянству почасти якусь суспільну акцію проти тих тенденцій, а за вдержання „домашнього фронту“ чистим, здоровим і сильним.

Замітні слова Гувера про причину цих тенденцій. Додає він Гувер в наглім зрості промислового руху, у так званому „бумі“, з котрим іде рука об руку доступ молоді до „легкого гроша“. Рівнобіжно з тим іде ослаблення впливу дому, через що пропадають ті чинники, які здержують молодість від злочинства.

Закликуючи громадянство до гострої контрафензивної проти молодечого злочинства, Гувер каже:

„Злочинство є неоправданою розтратаю людської сили в період кризи, коли кожна особа стає необхідною для есенціальної служби державі. Що більше, молода особа, що нині не сповняє своїх обов'язків, може легко стати налогом злочинцем, себто суспільним галапасом“.

Нічого й казати, що це лихо потягає за собою ще дальші. Коли така молода дівчина або хлопець, що нині попадає в арешти, вводить деморалізаційні елементи в своє майбутнє подружжя, навіть хочби до зосім незадеморалізованім подругом, так, що через це та родина, котра повинна би стати новити заборорою злочинства, ще далі ослабає.

Вовче Виття

Чи може бути що злого в тому, коли хтось думає про повоєнну економічну допомогу безталантий Україні й нещасним українським людям? І то ще в такому випадку, коли ті люди, що так підносять, підкреслюють, що нам треба мати на приміті, що тепер така пора, що найбільші наші сили і ресурси мусять бути такі вжиті спершу на найважливішу справу, якою є допомога нашому урядови у воєнних змаганнях, щоби виграти війну, бо це пер-

ше й найважливіше наше завдання.

Як завважуємо, наші люди збільшають по громадах активність, коли іде про купно Воєнних Бондів. У різних місцевостях відбуваються підпрямства на Американський Червоний Хрест. З усіх сторін, з ріжних товариств, з ріжних церков ідуть жертви на американські цілі. І це вже не голословні твердження, не пусті слова, бо „ударні кампанії“, що їх тепер видно в нашому народньому житті, ідуть на наших воєнників, на А. Ч. Хрест чи інші американські цілі. І так складається, що ті люди, що так діють і жертвують, підняли голоси, чи не добре було скористати з цього, що наші люди лише заробляють і зачаті грошеву збірку для помочи українським людям в Європі, як така поміч зможе до них дійти і коли вони такої помочи будуть найбільше потребувати, себто зараз по війні. І піднеслись думки, чи не можна знайти способу якоїсь допомоги тим українським людям, що їх советська влада застала в Західній Україні на Сибір, бо знаємо, що їх повишала, а тільки не знаємо, де вони знаходяться, та хто з них остав ще живим. Ще інші думають, чи не помогти українським воєнкам, що попали на советсько-німецький фронті в нацистський полон.

Питаємо: Що може бути злого в такому поступованні? Тіж люди ставлять Америку на першому місці. Іх завданням є в першу чергу допомагати виграти війну. І тому пропонують на першому місці „Український Комітет Допомоги Війні“. А в дальшу допомогу „І Жертвам Війни“. Або в сполучі одного з другим: „Український Комітет Допомоги Війні й Жертвам Війни“. Шож у тому злого з американського становища чи загально-людського, але навіть з советського? Тіж люди, що так поступають, не виступають проти ніякої збірки на медичинську чи якутську іншу допомогу Советам. Вони тільки щодо себе стоять на тому становищі, що треба збирати і жертвувати на Американський Червоний Хрест, а вже він хай розділяє наші жертви, як хоче, і вислає, куди хоче. Мають повне довіря до Американського Червоного Хреста і радо та щиро з ним співпрацюють. І дають йому те, що звичайно давали, а тим разом навіть ще більше. Та крім цього хотіли б ще як наддаток збирати щось на найчорнішу годину для бідного й поневоленого українського народу. І той наддаток хотіли б вислати тоді, як буде змога вислати так, щоби ту допомогу дістали українські люди, головню зараз по війні, коли то, на думку многих, буде можливість такою допомогою вратувати ще життя многих людей. Очевидно, що вони вели би це при допомозі ось той урядової установи, що її вже покинув до життя президент Рузвельт саме для ратування Червоного Хреста. А таке є у „Свободі“. І так є в українському народньому житті. Зате нема в нас ніяких „ударних кампаній“, що видирали неосвідомленим людям великі суми гроша на піддержування комуністичної преси і пропаганди. Гроші з кампаній наших людей ідуть на дійсно добрі й американські цілі. Та це не по внутру комуністам. Ім не подобається усе, що не є під їх отвертим чи прикритим зарядом. І не іде ім про ратування українських людей, бо якби так було, то не були б мовчали в тих часах, коли український народ гинув мільонами за голоду за

тий рейвах, засмаровуючи пів кару, що не приймав без слова протесту ріжні советські комуністичні експерименти, що не відповідали його вдачі й переконанню. І не були б брехали за комуністичною пропагандою, що такого голоду нема, коли в тому самому часі гинули в Україні люди з голоду тисячями до таких страшних розмірів, що кінцевий рахунок виказував кілька мільйонів осіб загинувших людей. Теж і тепер не іде ім про людей, бо якби так було, то чому б мали противитись, щоби збирати до такої страшної суми грошей ось таким нещасним жертвам комуністичної ворожбиди, як от Покійний д-р Володимир Старосольський, а таких по-винно бути на Сибірі ще много, якщо їх не добито в такий спосіб як д-ра Старосольського і його дружинну. Чому б мали противитись, щоби вислати до такої суми грошей ось тим советським воєнкам з українського роду, що попали в німецький полон, коли, наприклад, американські поляки шлють таку допомогу польським полоненим в Німеччині? Чи це не людська річ ратувати життя тим, що наставляли свою грудь в обороні своєї землі? Чи не висилають пакунків з Англії для англійських полонених в Німеччині??

Усі ті речі зрозумілі, але вони не промовляють і не можуть промовити до наймитів, що сліпо виконують чужі прикази і тому не можуть і не сміють взяти в оборону не тільки таких хрустально чесних українців-демократів як Покійний д-р В. Старосольський, але навіть і таких комуністів як Скрипник, чи навіть таких соціалістів, що вже не є українцями, як от розстріляні советським режимом польсько-жидівські соціалісти Альтер і Ерліх, в обороні яких станує широкий американський світ. Ось той світ, включно з головними робітничими організаціями, що виступають проти комунізму в Європі, що так хоробро борються з нацистським наїздником, але рівночасно п'янує методи розрахунків комуністичного режиму з людьми не однакової в комуністичні думки. Українські большевицькі наймити не мають в нічому своєї думки. Вони роблять те, що їм каже чужий центр. І тим треба вияснити ось те вовче виття, яке піднялося на сторінках большевицьких У. Ш. Вістей проти того, що американські українці підняли думку, чи в часі, коли сам наш уряд скликає конференцію для справи повоєнного ратування потерпілих від війни країв і народів, не застановитись і нам уже тепер, як поможти Україні, яку війна пере-

(Докінчення на сторінці 3-ій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

А! Ось воно! Тихо-тихо скрикнула хвіртка, що вела з двора до саду, і, осторожно ступаючи, якась поява шмигнула крізь неї, і мов вюн у болоті, моментально потонула в темряві, що заповнювала сад. Потонула у немов зовсім пропала, розвіялася без шелесту, без слідів так, що садівник, котрий у своїй будці прокинувся бурею при скрипі хвіртки, надаремно напружив слух, щоби почути бодай найменший шелест у саду. Він ждав добру хвилину, але, не чуючи нічого й чуючи надто хронічний ниса, що спав тут же обік будки, заснув і собіж. Тільки після яких десятих мінут темна поява, притаена в п'ятні на яких-десять кроків від будки, тихенько поповзла далі, мов гадюка, пробіраючись крізь корчі й високі лопухи. Виповз-

ши зі саду, чорна поява випримилася, відідхнула, стрепенулася, щоби стрясти з себе глибокі краплі роси, що поналивали в неї на волосся, на лиця, на рукави і на одязі, і бігцем пустилася далі стежкою понерек сіножати. Одним духом перебігла аж до містка, перекинутого через торецьку річку, та тут зупинилася, виняла слід поли свого вбрання якийсь звикот чорного шматка, напамітки найшла коло містка здоровий камінь, вложивши його в середину того звикта й, міцно скрутивши звикот, замакнулася, щоби кинути його в воду. Та ні! Вона, має, пригада собі, що коло моста вода мілка, і, подумавши хвилинку, пустилася бігти вниз попері річку, бродячи по поясі у високій мокрій траві. Пробігши так зо двісті кроків

— Бестія — буркнула чорна поява. — Ось де зайшла картоплю красти.

Та чорна поява не кинулась на злодійку, не гукала, не подала її, але тихесенько, хильце, майже повзком, пробіралася далі, раз-у-раз тривожно озиралась. Ось біла поява знову схилилася, чуті її сапання й удари мотики об суху землю — ось пронеслось

глибоке зітхання, якісь слова, чи то молитва, чи прокляття, та нараз що це? З недалекого гостинця донеслись нові голоси. Дуднять поспішні кроки по твердо втоптаній стежці, чути важке, розриваюче душу ридання, а далі слова: — Таточку! Таточку! Пусти мене! Я не хочу жити! Я собі смерть заподію!

Це тонкий, дівочий голос старечий, розбитий голос: — Дитино моя! Бог з тобою! Що ти говориш? Здайся на Бога! Він бачив твою кривду. Він її помстить!

Чорна поява зов прикипіла до місця, слухала, не ворухнувшись, слухала довго ще, хоч дівчина, що ридала, і її старий батько були вже далеко. І жінка, що крапа картоплю, також чапіла, скулячись, поки вони пройшли. Та не було їй сьогодні щастя. Ледаве пройшли ті двоє, коли це заскрипіла брама в фільварку, роздався тупіт кінських копит, і по хвилі дві брички заторохтіли гостинцем. Жінка знову схилилася вниз, прилягла в борозду, та чорна поява, чуючи той туркіт, випримила-ся й, не вважаючи на свою дотеперішню осторожність, пустилася бігти в напрямі до гостинця, замачала руками і скрикнула досили: — Гей, гей!

— Ой, Господи! Пропала я! — скрикнула в тій хвилі жінка, що крапа картоплю, і, покинувши мішок і мотику, пустилася тікати долі нивою. Та крик чорної появи не зупинив тих, що їхали гостинцем. Брички поторохтіли до Торок, а коли жінка по якійсь хвилі обернулася, чи чорна поява біжить за нею, не бачила вже нікого на полі. Вся третяча зо страху і стужі — вона була в одній сорочці і вся промошена росою, — вона стояла ще якийсь час на місці, мов остовпіла, ловлячи вухом далений туркіт бричок по селі, ще дальше гавкання собаки й ті неясні шелести літньої ночі, що видає сонна природа. Ось туркіт на хвилу затих, а замість нього роздався голосний протяжний свист: — Фіііі! Фі-фі-фііі!

Тихо. Потім знов затуркотіли брички, та вже щораз ти-

хіше, дальше, невразніше, поки туркіт їх не злився з тими незвонними шелестами літньої ночі, що видає сонна природа. Тоді жінка важко зітхнула, перекрестилася і звільна, осторожно почала повзти назад на те місце, де покинула свій мішок із картоплею й мотику. Чорна поява не забрала нічого, все лежало на своєму місці. Та жінка вже не всілювалася копати. Вона поспішно вхопила мішок, завдала його собі на плечі, взяла мотику і знов поповзла якомога швидше долі нивою аж до самого її кінця.

Дійшовши до кінця, вона, не входячи на сіножати, півперек загонів, засаджених картоплею, дійшла аж до гостинця і, тривожно озиралась та важко дишучи під вагою мішка, поспішила до села. Дійшовши до кінця села, вона знов зійшла з гостинця, щоби не йти серединою села, де її могли побачити селяська варта. Вона з трудом перелізла через рів і попід паркан, що обгороджував обійстя ковала Гердера, стежкою поповзла на загумінки. Зупинилася на хвилину, а далі заглянула крізь шпіву в паркані. В Гердера ще світилося, чути було якийсь гомон, що видає сонна природа. Тоді жінка важко зітхнула, перекрестилася і звільна, осторожно почала повзти назад на те місце, де покинула свій мішок із картоплею й мотику. Чорна поява не забрала нічого, все лежало на своєму місці. Та жінка вже не всілювалася копати. Вона поспішно вхопила мішок, завдала його собі на плечі, взяла мотику і знов поповзла якомога швидше долі нивою аж до самого її кінця.

Дійшовши до кінця, вона, не входячи на сіножати, півперек загонів, засаджених картоплею, дійшла аж до гостинця і, тривожно озиралась та важко дишучи під вагою мішка, поспішила до села. Дійшовши до кінця села, вона знов зійшла з гостинця, щоби не йти серединою села, де її могли побачити селяська варта. Вона з трудом перелізла через рів і попід паркан, що обгороджував обійстя ковала Гердера, стежкою поповзла на загумінки. Зупинилася на хвилину,

(Дальше буде)

Петро Березин.

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ В АМЕРИЦІ

(ОНА). — Президент Рузвельт передав конгресові два звіти Ради Планування Народних Ресурсів, в яких вона хоче подати основи до кращого життя в Америці. На основі цих звітів — кожна працездатна людина мала б працювати і краще соціально забезпечення. Передаючи конгресові звіти президент сказав:

„Ми всі можемо погодитись в справі нашої мети і нашого спільного рішення, що як вигравемо війну, то в Злучених Державах мусить бути твердо встановлена справедлива заробіткова плата і соціальне забезпечення... Ми не сміємо повертати до несправедливості, нещастя й страху, але йти вперед до кращого життя“.

Передані конгресові звіти є досить обширні і забере досить часу, поки їх відповідно оброблять і пояснять. Одно тільки вже можна сказати, що ці звіти мають на цілі гарантувати американським людям приватну або публічну працю, та щоб по війні неспіє бути того, аби люди терпіли від холоду і голоду. Америка є край багатий і нарід повинен жити в достатках. Як вище згадані звіти будуть переведені в закон, то тоді люди матимуть за певену працю, відповідну платню, право на харчі, одіж, помешкання, медичну обслугову, забезпечення на старі літа, о-безпечення в часі хвороби і від безробіття. Матимуть право на ведення вільних підприємств, свободу слова, рухів і рівність перед законом. Будуть мати загарантоване право на науку, відпочинок і розвагу.

ВІВЧЕ ВІТТЯ

(Докінчення з сторони 2-го) міння в одно велике погариче, в одно кладбище.

Американський „Ленд-Ліз“ договір з Советами дає советському урядові змогу діставати з Америки всілякого роду допомогу на сотні мільйонів доларів в такий самий спосіб, а навіть у більший, як дістають такою допомогою інші союзні держави. Хоча хто ще в інший спосіб допомагати, ми йому не є на перешкоді. Щодо тої іншої допомоги ми покладаємось на Американський Червонокрест. Це є та наша інституція, до якої маємо повне довіря, що вона дбає за людей, за нещасних людей, а за ніщо інше, що є символом гуманності, а нічого іншого. І колиб та інституція дала навіть всьо, що має Советам, ми не сказали б ні слова проти цього, бо були б переконані, що А. Ч. Хрест подав би, щоби вся та допомога дійшла до терпячого народу, до нужди. А на таку віру А. Ч. Хрест заслужив собі тим, що є дійсно самостійною організацією, дійсно чисто гуманітарною, дійсно цілком безпартійною, якої одинока пропаянда: подати помічну руку в нещастю кожному без огляду на його політичні чи релігійні переконання, без огляду на національне чи расове походження.

Та то війні не буде вічно існувати „Ленд-Ліз“. А нужди буде тоді повно всюди, а в Україні буде її найбільше. Так думають наші люди. І добре думають. А коли докладають своєї крові та інших жертв, щоби наша Америка вишшла з тої війни повним переможцем, то теж і добре і те, коли попри такі зусилля це можуть дещо відкладати і на те, щоби згодом пробувати вратувати хоч якусь маленьку частину з тих українських людей від голодної смерті, що вийдуть з цієї війни живими. А може і вратувати і тепер, якщо це можливе.

(Докінчення зі сторони 1-шої) бавлено; та беручи під увагу факт, що у теперішньому часі існує між урядом Советського Союзу і польським урядом на вигнанню глибока різниця думок щодо повоєнного стану земель Західної України, що перед війною були під Польщею, а по розгроми Польщі під Советами, а тепер під нацистською окупацією; ми, американці українського походження, члени Головного Уряду Українського Народного Союзу, запомогової організації, яку основано в 1894 році, а яка має 469 відділів, розкинутих по цілм краю, зібравшись на річні наради в осідку цієї організації в Джерзі Сіті, Нью Джерзі, звертаємось до Тебе, Пане, з важливим проханням, щоби, ради облекшення напружених відносин у Східній Європі й прискорення замирення і безпеки світа, були повзяті усильні змагання при кінці війни і по перемозі Об'єднаних Держав над Державами Осі, щоби повище наведені принципи Атлантийського Чартеру були застосовані в справі Західної України в такий спосіб, щоби був переведений в Західній Україні плебсцит в тій цілі, щоби таким чином була свободно висказана воля сім і пів мільйонів тамошнього українського населення щодо цього, чи воно бажає бути під Советами чи під Польщею, або, чи хоче підтвердити свої свободолюбні традиції і покликуючись на Акт Злуки з 22. січня 1919 року, захоче тепер, як це було тому 24 роки, об'єднатись з своїми рідними з Східної України та встановити в українських етнографічних границях, обіймаючих сорок мільйонів українського народу таку вільну, незалежну, суверенну українську державу, що булаб основана на питомих українському народови демократичних принципах та — жилаб в мирі, забезпечені й тісній економічній співпраці з сусідніми державами.

Наше прохання, Пане, виходить з такої дійсності, що тільки в одиноких Злучених Державах Америки можна говорити явно, свободно й правдиво про такі справи як важку долю і національні змагання так довго гнобленого й терпячого українського народу на його рідній і війною сплюндорованій Україні, котрий тепер станув у спільній справі разом з своїми попередніми окупантами і разом з ними веде героїську боротьбу з нацистською Німеччиною і її сателітами, що є спільними ворогами нас усіх.

Ось те прохання виходить теж з сильної надії, що як війна закінчиться, а наші збройні сили і наші ідеали переможуть, то теж і українці зможуть тоді на своїй рідній землі тишитись свободою, спокоєм, забезпеченням і тими нагодами, що їх маємо щастя мати у цьому краю ми, американські українці.

Микола Мурашко, гол. президент У. Н. С. Дмитро Галичін, гол. секретар У. Н. С.

ми, яким треба негайно по-мочі.

У вище згаданім звіті багато говориться про те, щоби забезпечити американському народови лікарську охорону, бо при військовій браці показалося, що сорок відсотків рекрутів були неспосібні до військової служби. Дотепер в Америці ніхто не сподівався, аби так багато молодих людей були фізично нездібні. На перший погляд всі американська молодь виглядає здорова, але як приглянутися ближче, то показується цілком що іншого. Розуміється, що відкриті поборовою комісією люди не є каліки і їх ще вдається виликувати, але це показує, що якби в Америці була зорганізована лікарська опіка, то молоді люди не мали б фізичних дефектів. Треба знати, що в міннітих економічних обставинах не кожний батько міг оплачувати лікаря і набути дитинною хвороба заданювалася їй поволі підірвала її здоров'ля. Цього по війні не сміє бути, бо лише здоровля одиниці але відбивається на здоров'ля цілої нації.

Статистика показує, що в Америці денно хорє чотири мільйони людей, а наслідком цього край річно тратить десять біліонів доларів. Передаючи конгресові план соціального забезпечення має на цілі цьому запобігти. Крім лікарської опіки для американської молоді (і старших також), плянується дати молоді спрмогу безплатної освіти. Є багато спосібних дітей, яких родичі не можуть післати до шкіл через брак грошей і вони пропадають. Дехто вибивається в люди пізніше власними силами, але багато талановитих дітей виростає без відповідної науки і на цім Америка дуже багато тратить. Треба зробити так, аби молодь мала нагоду безплатно вчитися, поки не скінчить каледжа. Не треба забувати також, що як скінчиться війна, то вернеться додому багато ювнів, яких забрано до армії з ріжних шкіл і їм також треба дати нагоду безплатно докінчити розпочаті перед військовою службою науки.

Ми повинні стремити до того, аби в повоєнній світі западувала демократія і рівність в повнім того слова значінню. Розвиток американського промислу вже дійшов до того, що ми можемо продукувати стільки вського добра, що для кожного повинно вистачити. Треба тільки все справедливо розділити. Америка є край дуже багатий і ніхто з її громадян не повинен відчувати недостачів. Переданий президентом Рузвельтом конгресові проект соціального забезпечення має 721 сторін друку і в нім обговорюються такі справи, які спричинять гарячу дискусію й гострі напади на тих людей, що його написали. Найдуться й такі мудрагелі, які будуть старатися висмівати спроби завести крайній господарський лад в Америці, але основної правди ніхто не потрапить заперечити, бо в проекті кращого соціального забезпечення говориться просто і ясно, що

„Ми можемо дати працю всім людям, а пересічний робітник в Америці може діставати більшу заробітну платню... Рада Планування Народних Ресурсів уважно перевірила американські ресурси і на-стоє на те, що стала праця й збільшення заробітної платні є необхідними для досягнення тих цілей, до яких змагаємо“.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКІ РАНЕНІ — МІЖ ПОЛЯКАМИ.

Усі ми американці й радіб допомогти нашому країні вийти з тої боротьби переможцем. І усі ми хотілиб, щоби наші діти, чи діти наших знайомих, чи тих, що є з нашої крові, були між тими славними борцями, що хорять американської свободи. Ось так і нам, американським українцям, також залежить на тому, щоби між славними призвищами американських воєнів, що насталяють свою грудь за Америку, були теж і українські призвища. Від якогось часу я завважив в тих лістах вбитих і ранених американських воєнів, що їх час від часу подібно в ньюйорській польській газеті „Нови Сьвіт“, що там є повно українських призвищ. Спочатку я думав собі, що деякі з них можуть бути і польські, хоч виглядати на українські. Але от подібно у тій газеті згадка за вашингтонську лісту американських втрач в Північній Африці з 5. березня і бачу, що між раненими „поляками“ є добре мені відомий молодий американець українського роду, котрого мати є членкинею мого відділу, себто 361 відділу У. Н. Союзу в Нью Йорку, та який ще до того є і моїм похресником. Це Степан Ващук, син Анни, ранений в Африці. Його батько походив з Полтави, Велика Україна, а мати з Рави Руської, Західна Україна. Сам Степан є рожденний в Америці, в Нью Йорку, і хрещений в укр. кат. церкві св. Юра на семій вулиці.



Throughout Norway the "Jossings" know who will be shot next by the Nazi firing squads. They do not know why they will be shot but they know that names of all loyal Norwegians, or "Jossings", are contained in lists of future victims compiled by the Nazi terrorists and their quisling jackals.



Know that quising and his storm troopers will shoot every man and every woman on the list when the United Nations invade Norway. Compare the deeds of these Norwegian patriots with your own war efforts and see if you can afford not to buy more War Bonds.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. \$520 і 1454 годин праці для А. Ч. Хреста.

Український Відділ Американського Червоного Хреста, організований при Укр. Католицькій Церкві св. Володимира, має вже за собою повний рік праці. На протязі цього року мало було парад, але багато тихої, корисної праці. Діяльність відділу проявлялася у двох напрямках: 1) у збиранню фондів для Американського Червоного Хреста; 2) у шиттю одинця для жертв війни.

Через Український Відділ вписалося до Червоного Хреста в минулі році 177 членів, котрі зложили \$520 членських вкладками і жертвами. В ту суму ввійшли більш жертьви від таких товариств: Церкви св. Володимира, Українського Народного Дому, Сестрицтва Любів, 37 відділ У. Н. Союзу, Дочок України, від двох відділів Сам. Укр. Золото Хреста, сестрицтва Матері Божої Неустрашної Помочи, Братства св. Володимира, від 65 У. Н. Союзу, Українського Жіночого Клубу в Лінден, Братства св. Михайла, від 142 У. Н. Союзу, Тов. Запорозька Січ, від 3 У. Н. Союзу, Тов. Запорозька Січ, від 234 У. Н. Союзу, Українського Круголяного Клубу, Укр. Горожанського Клубу 6-тої дільниці, 254 відділу У. Р. Союзу. Ця однодушна підтримка Укр. Відділу Чер. Хреста з боку майже всіх наших товариств свідчить, що українська громада в Елизабет розуміє вагу солідарности.

Двацять дві жінки зголошис-лися до шиття одинця для Червоного Хреста: Бондар Марія, Бондра Анна, Войтович Варвара, Герила Марія, Гондович Агафія, Горинь Анна, Гнатюк Анна, Галінович Евдокія, Генега Анна, Герета Марія, Гольда Анна, Кардаш Евдокія, Ковальчик Катерина, Маркович Марія, Полівчак Марія, Слободян Анна, Сташко Евдокія, Сухорська Марія, Циктор Марія, Чапельська Стефанія, Шара Марія, Шишка Ольга. Український Народний Дім відступив кімнату на робітню. Всім

жінкам відступило свої машини до шиття: Гнатюк Анна, Карнас жінка Михайла, Маркович Марія, Могіла Катерина, Погранична Анна, Полівчак Марія, Пошивак Анастасія, Федуняк з Лінден, Парохіянни, Павло Бучій, зв'яз всі машини до робітні не жадаючи запла-ти навіть за газоліну. Головна американська квартира дала стяг Червоного Хреста і матерію на одні, в своїй хаті, на своїх машинах, свої робітниці зачали роботу. А що не був це солом'яний огонь відко-з того, що до робітні приходили великі звої полотни, а з робітні виходили пакки суко-нок, спідничі, біля, на котрих шиття жінки дали 1454 робучих годин.

Так у нас працюють на домашнім фронті українці, котрих діти стоять на воєннім фронті.

Марія Полівчак, секретарка Кружка. НІО ЙОРК, Н. Я. Буде виставлена „Циганка Аза“.

Товариство „Дністер“, відділ 361 У. Н. Союзу, що має у програмі своєї діяльності теж і культурну частину, старається майже кожного місяця мати в себе відчити на ріжні теми з нагоди місячних зборів, а теж старатється давати кожного року одну або й дві театральні вистави для піднесення нашого театрального мистецтва і збільшення беніфеїтових фондів товариства. У зв'язку з тим повідомляється, що в днях 10 і 11 квітня (субота і неділя) буде виставлена гарна пєса М. Старцького „Циганка Аза“, з співами і танцями, а виставить її для беніфеїту Тов. „Дністер“ п. Михайло Скоробогач, відомий артист і режисер. Вистава відбується в парохіальній наді св. Юра при 6. вулиці. Ближче буде подане в своїм часі в оголошеннях.

Мартин Малетич, секр. ПІТСБУРГ, ПА. Купують Воєнні Бонди.

Товариство Рогатинщина, від 396 У. Н. Союзу, ухвалило на мітінгу дня 14. березня 1943 року закупити американських Воєнних Бондів на суму \$200, що і зараз зроблено. Так само ухвалено, щоби купити дві книжки в англійській мові, а це Історію України проф. Мих. Грушевського. Одну книжку рішено дати до Карнегі Лайбрії на Форбс вулиці, Шеллі Парк, а другу залішити при товаристві. Уряд Тов. Рогатинщина.



ЙОНГСТАВН, ОГАІО! СТАРАННЯМ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ при Укр. Катол. Парохії Пресв. Тройці в Йонгставні, О. владштується АКАДЕМІЮ в честь ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В НЕДІЛЮ, 28. БЕРЕЗНЯ (MARCH 28, 1943) В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛІ, 525 RAYEN AVE Початок у 5. годині пополудні. Святочний реферат вигол. Впрен. о. адм. П. Олексів.

УВАГА! — НІО ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ В НІО ЙОРКУ, БРОНКС, БРУКЛІН, АСТОРІЯ, ДЖЕМЕЙКА І СТЕТЕН-АЙЛЕНД, що РІЧНІ ЗБОРИ КОМІТЕТУ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ відбуваються В ПЯТНИЦЮ, 26. БЕРЕЗНЯ (MARCH 26, 1943) в годині 8. вечір В ПАРОХІЯЛЬНІЙ ГАЛІ СВ. ЮРІЯ НІО ЙОРК, Н. Я. Просимо всіх відділів українців і делегатів інших місцевостей прийти на ці річні збори, бо маємо дуже важні справи до вирішення. ЗА УРЯД КОМІТЕТУ ВІДДІЛІВ У. Н. С.: С. Ковальчук, голова М. Літкей, секретар

У ЦІ ЧАСИ, КОЛИ ЗАХІДНІ ДЕМОКРАТІЇ в боротьбі проти тоталітарних диктаторів шукають способів мирної співпраці народів і держав, одинока книжка справді на часі є книжка про Україну, її минуле і сучасне: „ІСТОРІЯ УКРАЇНИ“ проф. МИХ. ГРУШЕВСЬКОГО в англійському переводі: A HISTORY OF UKRAINE By MICHAEL HRUSHEVSKY СТОРІН 629 4 КАРТИ (мапи) PRICE \$4.00 Для замовлення вірікте понижчий купон і зашліть зо замовленням, ДО КНИГАРНІ „СВОБОДИ“, Р. О. BOX 346, JERSEY CITY, N. J. Послаю осьтут _____ доларів моні-ордером (чеком) і прошу вислати мені _____ примірників Історії України проф. Михайла Грушевського в англійськїм перекладі. Імя _____ Адреса _____ Місто _____ Страт _____

"Русалка" і Словянське Відродження

(1)

В історії відродження галицької вітки українського народу найпочесніше місце займає т. зв. "Руська Трійця", себто Маркіян Шашкевич, Яків Головацький і Іван Вагилевич, та перша народною мовою в 1837. видана книжка "Русалка Дністрова".

Беремо в руки цю книжку, зладжену молоденькими студентами богословії, вчителем в неї і знову переконаємося, що це не була невідомою робота, отак собі навмання, а — глибоко продумана й доцільно складена. А її молоді творці стоять перед нами — як зрілі, висококультурні, озброєні в широке та глибоке знання реформатори.

У "Передлові" Маркіян Шашкевич пише:

"Судило нам ся посланим бути. Бо коли другі словяне вершка ся дохляють, і естай не вже, то небавком побратаются з повним яким содем, нам на долині в густій студеній мразі гібти".

А в іншій своїй науковій праці: "Азбука і абетка", виданій у Перемишлі 1836. р., Маркіян Шашкевич пише ось що:

"Перед кількадесятьма роками навить на думку нікому зі словян не прийшло б оснувати справжню народню літературу, бодай не було б святотатством, як то іще дехто й сьогодні так називає — а тепер маємо збірник пісень, приповідок і оповідань народніх, описи звичаїв і обичаїв, тощо — почали уважніше приглядатися народові, почали порівнювати словянські мови, що від переліку існують, виказувати їх взаємне відношення, почали глибоше вдумуватися в народню мову й підносити її до літературної".

Так писати міг тільки той, що добре був обізнаний з працею інших словянських народів, з тим великим рухом, що його називаємо словянським відродженням.

На переломі XVIII. і XIX. ст. серби закидають церковно-словянську мову й беруться за літературну й освітню працю живою народною мовою. Сербський учений Вук Караджіч (1787—1864) видає народні пісні, граматику і словник сербської мови (1814—

1818). Хорвати та словінці жваво досліджують свою мову й історію. Навить словаки знід тяжкого мадярського ярма підносять голову, а провідником їх відродження стає Ян Коляра (1793—1852). Він видає збірку народніх словацьких пісень (1823 і 1827) — та й Буквар (1826).

Серед поляків теж помітний зворот до життя, творчості й мови люду, і це виявилось і в літературі і науці і в виданні збірок усної народньої словесности. Російські вчені зацікавилися теж історією й культурою інших словян та, щоб докладніше їм пізнати, влаштують наукові подорожі у словянські землі.

Та найрухливіші й найживіші були чехи. Вони відроджують своє культурне життя. Видають журнали, літературні твори й переклади чеською мовою, досліджують мову й видають граматики, досліджують свою давнину, випускають спроби історії, видають давні пам'ятки і збірки народніх пісень.

Ще більше — Вацлав Ганка (1791—1861) підробляє буцмю стару поетичну пам'ятку й видає її як т. зв. "Королеводворський рукопис". Хоч це підроблений рукопис, але відобразив він у чеському відродженні величезну роль, бо встановив для чехів таку саму славу традицію, як у нас наше — "Слово про хойд Ігоря" — будив національні гордість й віру. Дуже скоро чеська мова усуває німецьку. Однак Прага працювала не тільки на полі чеського відродження. Звідтіля вийшли наукові видання, що мали далеко більше значіння.

Ось уже Йосиф Добровський (1753—1829) охоплює своїми працями всіх словян. Дає прикметні ознаки словянських мов, досліді старовини, історії й культури, викazuje племінний звязок і єднає всіх словян в одну родину (1808—1815).

Те загально-словянське зацікавлення старовинною історією, мовою, літературою й усною словесністю всіх словян виявляє (1833—1837) у всіх глибоких, джерельних студіях інший великий учений зроду словак — Павло Шафарик (1795—1861). Звідусіль чулося бажання пробудити національну свідомість, народною мовою піднести низький рівень освіти, виникнути в п'ятому словянської давнини, висвітлити історію, виробити літературну мову. Той молодечий запал цього руху патхнув палкого Коляра освітати поетично словянську давню славу, навіть помічених племен (Дочка Слави, 1824 і 1832). Він дав теж поетичну картину словянських звязків у науці й письменстві у творі: "Про літературні взаємини між ріжними племенами й говорами словянської нації. (Пешт, 1837). Для Коляра всі словяни одна нація, поділена на племена. А їх злука знову, мовляв, прийде, коли взаємно пізнають своє минуле й сучасне життя.

Слово "Словянщина" стало модне не тільки в літературі, але й у науці всіх без винятку живих і творчих словянських працівників.

І у Львові молоденькі питомці теж не дарували. Недужий і побиваний злиднями Маркіян Шашкевич просиджує в бібліотеках — університетській і Осолінських, багато читає і вчиться. Подібно працюють над собою й його найближчі товариші. Окрім того, вони купують усіякі новини по книгарнях, позичають у приватних людей, дістають даром. Читають де що можна роздобути, роблять собі виписки. Читають видання чеські, польські, сербські та німецькі і знайомляться з тим, що діялось деінде, як і що деінде робили і роблять, щоб відродити свою народність.

Вони вслухуються в голоси, які заговорили про потребу освіти селянства, як основи народу і про красу його мови. Пізнають збірки народніх пісень, а в них між чужими багато українських. Насолоджуються захопленням тих, що збирали українські народні пісні, де вони бачили найцін-

ніші скарби народньої традиції та її величезне історичне й літературне значіння. І ось вони переконаються, що "не знають ні народу, ні його мови". Тимто рішають "іти в нарід, досліджувати його життя, записувати те, що зберіг у пам'яті". Вслід цього всього — цілі збірки народніх пісень, бо "Трійця" хотіла видати свій окремий "національний збірник", а не всуїміз із піснями польськими, або виданий поляками. То тільки дрібнесенька частина тих зібраних скарбів мала вийти в "Зорі" 1834. р., а вийшла в "Русалці Дністровій". Дуже цікаві — поміщені в ній (почески) слова Коляра:

"...лиш їх скляти в одно, а стане пісьм велика, донга, безкошечна, що пільм світом загуде, що сильно розпрямит (рознесе) славу передик (міпуанк) і піншних літ всього народу".

Не з меншим захопленням пише про давнину й Вагилевич:

"Руський (український) нарід був великим і величанним..., священники сплтали Службу Божу бесідою власною народна... жили з мряпачем мов отец з дітьми, були ім дружинам, поділяли смуток і радість під їх низькими стріхами... не перли чужої дучі в нарід..."

Руська (українська) земля честь і славу мала... Тамка (пам'ять) проучинилої чести, гаразду і великості Русь... нарід... визали до любіи отчизни і поперли го (його) в вир життя, пошого ділання (вчтіків)... бородьби з падею (недолею), щоб привернути колішній щасливій часі".

А українські пісні є "золотим послідком (пам'яткою) щасливих веремьєнь (часів), свідки слави ділів наших..., великий пам'ятник..., що перестойть нас і наші діти".

Цю старовину освіває поетично Шашкевич, але вже не тільки українську, але, йдучи слідами Коляра, взагалі словянську "побратимчу в "Згадці", яку починає:

Застіваю, що минуло — Передішній згану час, Як весело котсь було, Як то сумно тіпй в нас.

(Далі буде)

Maybe You Know...
BY J. M. GROSS

IN THE PAST 14 MONTHS THOUSANDS OF RED CROSS VOLUNTEERS MADE 43,000,000 (ESTIMATED) SURGICAL DRESSINGS FOR THE ARMED FORCES AND UNITED NATIONS!

THE BLOOD ALASMA PROGRAM DEVELOPED WITH THE AMERICAN RED CROSS IS ONE OF THE GREATEST SINGLE ADVANCES IN MODERN MEDICINE IN THE PAST CENTURY!

THE INTERNATIONAL RED CROSS KEEPS OPEN TWO-WAY COMMUNICATION BETWEEN AMERICAN FIGHTING MEN IN PRISON CAMPS AND THEIR LOVED ONES AT HOME.

Admiral ROSS T. McINTIRE SURGEON GENERAL OF THE NAVY

...взрши, як твої отці, твої діди жили, що діяли, що їх несало, радувало, а що печалило... як думали... з ким ся стирали (боролися)... що їх надіяло до сніжного дня, а що ту спину відшмало, який їх язык (мова), яка бесіда, яка їх душа, яке серце — світлом, яким хотіли перетібно явитися, що (кого) по тобі ждали. Сесе (це) все (все) для нас не брідня. Чужина нас займає, чому ж би нашія не прилягла до серця, не промовила до душ наших силним словом".

Усе це, мовляв, збереглося по бібліотеках, у старих людей, священників і селян, і найважніше — в усній словесности — в пісні, казці, приповідці, та вобрядях,

...лиш їх скляти в одно, а стане пісьм велика, донга, безкошечна, що пільм світом загуде, що сильно розпрямит (рознесе) славу передик (міпуанк) і піншних літ всього народу".

Не з меншим захопленням пише про давнину й Вагилевич:

"Руський (український) нарід був великим і величанним..., священники сплтали Службу Божу бесідою власною народна... жили з мряпачем мов отец з дітьми, були ім дружинам, поділяли смуток і радість під їх низькими стріхами... не перли чужої дучі в нарід..."

Руська (українська) земля честь і славу мала... Тамка (пам'ять) проучинилої чести, гаразду і великості Русь... нарід... визали до любіи отчизни і поперли го (його) в вир життя, пошого ділання (вчтіків)... бородьби з падею (недолею), щоб привернути колішній щасливій часі".

А українські пісні є "золотим послідком (пам'яткою) щасливих веремьєнь (часів), свідки слави ділів наших..., великий пам'ятник..., що перестойть нас і наші діти".

Цю старовину освіває поетично Шашкевич, але вже не тільки українську, але, йдучи слідами Коляра, взагалі словянську "побратимчу в "Згадці", яку починає:

Застіваю, що минуло — Передішній згану час, Як весело котсь було, Як то сумно тіпй в нас.

(Далі буде)

ПОЛЬСЬКІ ЛІДЕРИ В ЛОНДОНІ ЗА "СХІДНІ КРЕСИ".
(ОНА). — Польські націоналісти розгорнули велику пропаганду в Англії і доказують представникам Об'єднаних Держав, що Східна Галичина й Волинь належали до Польщі цілими століттями. Кажуть, що якби Советський Союз забрав ці землі, то полякам була би велика кривда.

Поляки видають в Лондоні велике число своїх газет і всі вони є буквально заповнені статтями про історичне право Польщі до Галичини й Волині. Теж відбуваються часто наради польських громадських діячів і завше йдуть розмови на тему польсько-советського спору за границю. Поляки вже вибрали комітет, який має виробити програму для мирової

ДО НЕТЯЖКОЇ РОБОТИ НА ФАРМІ
Недалеко міста, знайде ся сейчас поспіше і спокійне приміщення старий світлий чоловік, або старша жінка (може бути також чоловік з жінкою) для звичайної домашньої господарки і догляду курей. Праця легка, плата добра, приміщення втішне. 53-8
Головний офіс: P. O. BOX 366, NEWARK, N. J.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ
ПОШУКУЮ у важкій справі Стефана Галушку і країни до села Угорці, повіт Золочів, Галичина. Тих, що знали Стефана Галушку в країні в 1913 році, і що повідомлять мене листом або особисто, винагороджу. Пишіть на таку адресу: MARY HALUSHKA 26 Albany Ave., Johnson City, N. Y.

ПОШУКУЮ моїх сестер Катерині і Юлії Мурашків із села Палгород, повіт Рогатин, Галичина. Вони жили в 1930 році у Нью Йорку. Катерина віддає за Миколою Беркієм із Сокальського повіту. Хтоби про них знав, або вони самі, хай з'являться на таку адресу: William Murashyck, 249 Lake St., St. Catharines, Ont. Canada.

НАДЗВИЧАЙНА НАГОДА В ЖИТТІ!
Ваша старовинна фотокартка з акрову фарми, дім з 6 кімнат, квітень і садом, в гарній околиці, дуже добра земля, на якій росте усе, що виростає, 3 блоки від Пенсильванської залізничі.
Також 4-акрова фарма, дім з 8 кімнатами, земля дуже добра. Маю також лотт та більше фармів на лісі. Припадть 3-центрову марку, а я вам виплаю до лісту.
STEPHEN D. SATZEWICH 32 East 7th St., New York City. Задержіть мою адресу. Tel. GR. 3-0713.

В ЧАСІ ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ СВЯТ ПРИДАЄТЬСЯ ДЛЯ ПРОМОВ ЧИ ВІДЧИТІВ
про Т. Шевченка книжечка дєра ЛЕ МІНІВУГИ
ШЕВЧЕНКО
і
ЖІНКА
На тій жіночій Шевченковій постаті змальовано в книжці велич душі Ганни Українки, його пориви до волі та протест проти гнєту і насилья.
Ціна 50 centів.
Замовляйте: "СВОБОДА" P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

делегатії і приготувати історичні матеріали в справі оборони передвоєнних польських границь на сході. Головою його комітету є відомий польський націоналіст Маріян Сайда.

10% SAVED NOW OR 100% TAKEN BY THE AXIS LATER!
BUY WAR BONDS

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
і вище
ОБСЛУГОВЕМО В ПЕРТ АМБОУ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN FUNERAL HOME
433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646



МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шира і чесна
383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНКО
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
зарядку погребам до ший рівень як \$150.
ОБСЛУГА НАРКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 6th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals at low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ І ОКОЛИЦІ
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ПРЕНІ
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Занимаєсь похоронами в БРОНКС, БРООКЛІН, НЬЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯХ.
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel: ORchard 4-2586
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BROWN, N. Y.
Tel: MEtrose 5-5877



ГОТОВЛЯТЬСЯ.—Швайцарія має коло 500,000 воєнків. З того майже одна третина в активній службі. Ці воєнки на світліні належать до альпійської піхоти. Вони збираються стріляти з гармати підчас маневрів.

ТАРЗАН ч. 737. У таборі

JAGGER OUTLINED HIS PLAN FOR FINAL CONQUEST AND ENSLAVEMENT OF TARZAN'S PEOPLE.

"JUST GIVE ME A GUN, AND I'LL DO THE MAIN JOB FROM THE INSIDE," HE BOASTED.

Джегер начеркнув остаточний план перемоги й поневолення людей Тарзана.

"Тільки дайте мені револьвер, а я вже зроблю свою роботу в середині", сказав Джегер.

ТАРЗАН ч. 737. У таборі

WHEN HE RETURNED TO TARZAN'S CAMP HE FOUND A MEAGER RAMPART ALMOST FINISHED, FACING THE SEA!

Як він вернувся до табору Тарзана, він застав уже могутню запару проти ворога скінчену.

Той ночі Тарзан стояв над берегом, вдивляючися в море, не знаючи, що йому грозить небезпека з його власного табору.

ТАРЗАН ч. 737. У таборі

THAT NIGHT TARZAN STOOD SCANNING THE BEACH, UNAWARE THAT THE MOST DANGEROUS FOE WAS WITHIN HIS OWN CAMP.